

dragevolje zastavil svojo vplivno besedo na korist ljudskemu učiteljstvu. Dalje pozdravlja društveni predsednik tudi prav toplo g. šolskega svetnika dr. Janka Bezjaka, poudarjajoč, da je glas o njegovem dobrem imenu, ki si ga je pridobil med štajerskim učiteljstvom, prišel že davno tudi na Kranjsko. Znano je kranjskemu učiteljstvu, kako je današnji predavatelj v družbi svojega prijatelja, g. ravnatelja Schreinerja, potoval iz okraja v okraj, od zborovanja do zborovanja ter poročal pri teh zborovanjih o vseh modernih pojavih na pedagoškem polju ter navduševal učiteljstvo za učiteljski stan in poklic. Zato ga predsednik v imenu „Ljubljanskega učiteljskega društva“ tem presrečneje pozdravlja ter mu kliče: Dobrodošel med ljubljanskim in sploh med kranjskim učiteljstvom! (Odobrovanje.)

Svojo odsotnost je opravičil g. dr. Fran Ilešič, ki je bil zaradi neke odbore seje zadržan priti k zborovanju, ki je pa po končani seji prišel v našo družbo, ki jo navzlic svoji akademski izobrazbi vedno rad poseča. In to nas veseli!

Predavanje g. šolskega svetnika je bilo jako zanimivo. Najprej se je bavil z zgodovino te teorije, ki je dandanes še vse premalo znana in še celo imenitni šolniki se, žal, premalo menijo zanjo. Ker je našim čitateljem Kernova teorija, oziroma izvajanja gospoda predavatelja o tej teoriji, znana že iz „Popotnika“ in „Šolske Matice“, zato ne bomo obširneje pisali o nji. Poudarjamo ponovno, da so bili vsi prisotni s predavanjem jako zadovoljni ter se je vnela živahna debata, ki so se je udeležili večinoma vsi udeleženci. G. šolski svetnik bo svoje zanimivo predavanje nadaljeval pri tretjem učiteljskem večeru, ki bo dne 16. februarja. In takrat: na snidenje!

Ljubljansko učiteljsko društvo ima v sredo, dne 30. januarja, ob osmih zvečer, v restavraciji hotela „Južni kolodvor“ svoj redni letni občni zbor z običajnimi odborovimi poročili in volitvami. Po teh točkah predava tov. K. W. ider „o šolskem redu za ljubljanske slovenske ljudske šole“. Ta točka bo na dnevnem redu letošnje okrajne učiteljske konference. K mnogobrojni udeležbi vabi O d b o r.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj je preložilo zborovanje na nedeljo 17. februarja, ker se vrši dne 2. februarja sestanek štajerskega učiteljstva v Gradcu. O d b o r.

Književnost in umetnost.

Knjige „Slovenske Šolske Matice“. „Slovenska Šolska Matica“ nas je razveselila s tem prelepim književnim darom:

1. „Pedagoški Letopis“. Uredila H. Schreiner in dr. J. Tominšek.

2. „Nazorni nauk“. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. Prvi del: Nazorni nauk za prvo šolsko leto. Uredila H. Schreiner in dr. Fr. Ilešič.

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole. 6. snopič (konec). Sestavil dr. Matevž Potočnik.

4. „Didaktika“. (Obče in posebno ukoslovje). 1. del: Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli. Spisal dr. J. Bezjak.

5. „Didaktika“. (Obče in posebno ukoslovje). II. del: Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli. Spisal H. Družovič. Vse te knjige so temeljita strokovna dela, ki so v čast „Slovenski Šolski Matici“.

Politiški pregled.

* **Razpust našega državnega zbora** se izvrši dne 30. t. m. Zasedanje ne bo zaključeno s prestolnim govorom, marveč predsednik Vetter bo imel na omenjeni dan zaključni govor o delovanju državnega zbora, ki bo na to razpuščen. — V parlamentarnih krogih govore, da pride v novo poslansko zbornico komaj polovica članov sedanjega parlamenta. — V vsi državi se že začne živahno volilno gibanje. Vse stranke se pripravljajo na velike boje, vse stranke upajo, da izidejo iz teh bojev z zmago. Mnogo jih ne upa zaman, mnogo pa se jih — vara.

— Državni zbor deluje te zadnje dni svojega življenja z mrzlično naglico. Premlel je že zakon o volilni svobodi, končal tudi zakon o „*numerus clausus*“. Klerikalni poslanci bi radi spravili pod streho kongruo: stara zbornica naj da poslednje darilce — deset milijonov kron! Duhovščina se jim ob prihodnjih volitvah izkaže gotovo hvaležno!

* **Zakon o volilni svobodi.** 1. Volilni shodi. Kdor hoče sam ali z drugimi preprečiti kandidatu ali poslancu, da govori ali poroča na javnem shodu, kdor brani na shod upravičenim osebam, kdor moti na shodu ali se upira rediteljem, more dobiti tudi tri mesece zapora, kdor pa sam ali z drugimi prepreči shod, more dobiti tudi šest mesecev. Globa od 10 do 200 K pa je določena onemu, ki se nepozvan, neopravičen vtihotapi na shod volilcev, povabljenih gostov ali članov kakega društva z namenom, da bi motil zborovanje ali če se upre rediteljem. Ko so razpisane volitve za državni ali deželni zbor, se mora ta zakon javno razglasiti v vseh občinah volilnega okraja. — 2. Podkupovanje. En mesec do šest mesecev strogega zapora dobi, kdor ponudi, obljubi, izplača ali pa uzame darilo, da bi s tem vplival v določenem smislu na izid volitve. — 3. Pijača in jed. Razvada, da stranke s pijačo in jedjo vabijo volilce v svoj tabor, je napotila odsek za volilno preosnovo, da je zahteval, da mora zakon prepovedati to sredstvo agitacije. Zato je odsek sklenil nov paragraf, ki strogo prepoveduje na dan volitve v gostilnicah ali drugih javnih prostorih brezplačno ali le za navidezno plačilo volilec deliti pijačo ali jedila. Prestopke kaznuje politiška oblast z globo 10 do 200 K. Ako se dokaže, da je prizadeti imel namen, vplivati na volitev, je pristojna kazenska sodnija; politiška oblast pa razsoja, ako ni jasnega namena podkupovanja. — 4. Prisiljevanje. § 5. določa strog zapor do 6 mesecev tistemu, kdor upliva na volilce, kdor jih sili z obljubami in grožnjami, da ali ne volijo ali pa volijo določenega kandidata. Kazniv je torej že poizkus vplivanja z grožnjo volilcu, da bi on ali tretja oseba trpela na svoji časti, prostosti, imetju ali dohodkih. Ako pa to prisiljevanje ali strahovanje dožene svoj namen, ako je torej volilec ali njegov somišljenik imel v istini kako škodo, se more kazni raztegniti tudi na eno leto zapora. Ista kazni je določena tudi za osebo, ki po volitvi v označenem smislu škoduje volilcu, ki ni volil po njeni želji. — 5. Krive vesti. Zaprt more biti en teden do treh mesecev, kdor z namenom širi krive vesti v kraju ali času volitev o kandidatu ali sploh o rečeh, ki morejo vplivati na izid volitev. — 6. Druge določbe. Stroga kazni za dene onega, kdor nalašč ponaredi ali pretvori glasovanje, glasovnice, legitimacije, kdor kakorkoli ovira volilno pravico, da si n. pr. pridrži glasovnico ali legitimacijo, kdor glasovnice odstrani, raztrese ali raztrga, da prepreči uspeh volitve, kdor zve z nepoštenimi sredstvi, kako so volili drugi, kdor protizakonito zapre kandidatu s škodo na telesu, časti, prostosti, imetju, da se odpove kandidaturi. — Vsi člani volilne komisije in zapisničarji so uradniki v smislu § 101. kaz. zak. in uživajo zakonito varstvo. — Kdor je kaznovan v naštetih slučajih (izvzema § 4. o pijači in jedi), izgubi aktivno in pasivno volilno pravico za pet let. — Vse to se lepo glasi, ako le ne bodo vseh teh določb ob gotovih slučajih ignorirali. Da imajo gotovi ljudje tudi gotove namene, se je že pokazalo ob sklepanju tega zakonskega načrta. V § 18. je odsek za volilno reformo predlagal, da v slučaju, ako državno pravdnštvo ne bi hotelo postopati, sme prizadeta oseba vložiti subsidiarno tožbo. To pa privilegirancem ni bilo všeč, zato so to odločbo zavrnili. — Vsekakor doživimo pri prihodnjih volitvah marsikaj.

* **Zakon o volilni reformi** bo sankcioniran najbrže dne 2. februarja.

* **V češki deželni šolski svet** je izvoljen kot zastopnik mesta Brna socijalni demokrat posl. Hybeš. To je v Avstriji prvi socijalni demokrat, ki je član deželnega šolskega sveta.

* **Hrvaška socialna demokracija** zadnja leta prav lepo napreduje. Ponehali so notranji prepiri, ki so slabili delavnost. Vse delo je sedaj koncentrirano v organizaciji delavstva.

* **Ogrska tolerantnost.** Pri razpravi o naučnem proračunu v ogrski poslanski zbornici je poslanec Geza Hellebronth zahteval, da se mora zapreti vseh 3371 ljudskih šol, kjer poučujejo v „tujih jezikih“, in 1774 šol, kjer sploh ne poučujejo madjarščine. Dejal je, da so te šole „gnezda izdajstva“.

* **Jezuiti in Nemčija.** Pariški „Matin“ poroča iz Berlina, da so poslali jezuiti z otoka Wight veliko vsoto v volilne namene katoliški stranki v Nemčiji. Ti jezuiti so Francozi. Da so poslali denar rajši v Nemčijo nego v „zatirano“ Francijo, je dokaz, da nimajo nikakega upanja, da bi jim še kdaj odprli vrata Francije, pač pa upajo, da jim Germanija odpre vrata na stežaj.

* **Španska vlada in anarhisti.** Španska vlada je naprosila evropske vlade, naj pazijo na mednarodne anarhiste povodom krsta prvega otroka španske kraljevske dvojice. Španska policija je bila obveščena, da se je osnovala anarhistička zarota, da vrže v zrak stolno cerkev v Madridu, v kateri se bo vršil krst.

* **Kongres anarhistov v Nemčiji.** Iz Berlina javljajo, da nameravajo anarhisti prirediti za velikonočne praznike v Nemčiji velik kongres. Ni pa še znano, kje se bo vršil kongres.

* **Francija.** V Parizu so se sešli francoski škofje, da se posvetujejo o reorganizaciji cerkvenih razmer na Francoskem. Na shod je došlo 80 škofov. Zborovanje je trajalo ves teden. — Na Francoskem odpravijo vojna sodišča.

Vestnik.

Shod štajerskega učiteljstva. Z ozirom na ta shod piše „Domovina“: Učiteljstvo je eden najvažnejših činiteljev v narodnem življenju, posebej pa še pri naših razmerah na Štajerskem. Ker pa more ono samo tedaj uspešno in plodonosno delovati za naše narodne težnje v takem obsegu, kakor bi to želeli od njega, ako ga ne tarejo neusmiljene gmotne skrbi, želimo našemu učiteljstvu v tej akciji popoln uspeh!

Umrli minister pl. Hartel je ostavil dunajskemu vseučilišču 40.000 K. — To je bil prvi minister, ki je javno v parlamentu priznal potrebo slovenskega vseučilišča.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo „Učiteljskega konvikta“ so darovali: Hranilnica in posojilnica v Dolu na Štajerskem 10 K; vesela družba v Št. Petru pri Rudolfovem zložila 10 K 14 h; veselo omizje na Jeseenicah v gostilni g. J. Mesarja zložilo 2 K 70 h. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za „Učiteljski konvikt“ so plačali: tovariš Josip Hribar, nadučitelj pri Sv. Jederti nad Laškem (3 K); tov. Mihael Kalan, nadučitelj in tov. Roza Jelenčeva, učiteljica v Št. Petru na Krasu. Živili!

Za „Domače ognjišče“ se kaže med učiteljstvom veliko zanimanje. Nekateri tovariši so se že odzvali naši prošnji ter nam poslali naslove tistih staršev iz dotičnega okraja, ki se bodo najbrž naročili na ta list za starše in vzgojevalce mladine. Upamo, da dobimo iz vseh krajev slovenske domovine dovolj naslovov in naročnikov, kar je pa, seveda, odvisno od delavnosti učiteljstva. Torej, tovariši in tovarišice, le pridno nabirajte naročnikov, da pridemo tem potom v stik z ljudstvom. „Domače ognjišče“ bo izhajalo kot mesečnik in bo veljalo 2 K na leto.

Za „Učiteljski konvikt“. Vsa šolska vodstva na Kranjskem so prejela zadnje dni od odbora „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“ to-le prošnjo: „P. n. Vljudno podpisani odbor si dovoljuje prositi Vas za letnino 2 K za l. 1907. Gg. nadučitelje, oziroma nadučiteljice večrazrednih šol pa prosimo še posebej, da blagovolijo pobrati letnino tudi pri učiteljstvu dotične šole ter nabrano vsoto plačati na bližnji pošti na priloženi ček poštahranilničnega urada. V Ljubljani, meseca januarja 1907. Odbor „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta.“ Tako prošnjo bodo prejela meseca februarja tudi vsa šolska vodstva na Sp. Štajerskem in na Primorskem. Upamo, da bo imela prošnja boljši uspeh kakor lansko leto. Bog daj!

V Zagorju na Pivki so imeli v nedeljo, 20. t. m. prav dobro obiskan roditeljski večer. Predaval je tovariš Rudolf Horvat „o vzgoji otrok v predšolski dobi“. Tako je prav! Le med ljudstvo!

Roditeljski večer priredi učiteljski zbor l. mestne šole v Komenskega ulicah v petek, dne 1. februarja, ob šestih zvečer.

Po nagovoru in pozdravu šolskega voditelja J. Dimnika predava g. katehet Anton Čadež o temi: „Mladina in alkohol“. Po predavanju bo razgovor s starši. — Tretji roditeljski večer bo prve dni meseca marca; predava g. učitelj Luka Jelenec o temi: „Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati“. Pri četrtem letošnjem roditeljskem večeru pa predava g. dr. Bogdan Derč „o nalezljivih otroških boleznih“.

Odlikovanje. Tovariš Ivan Slana, nadučitelj v Gaishornu, načelnik in blagajnik društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“, je dobil zlati križec za zasluge.

V Spodnji Šiški zgrade novo šolo, ki je proračunjena na 118.971 K 94 h.

Obiteljski večeri, stariški večeri = Elternabende. Naš sotrudnik in tovariš, g. Janko Leban, se že dolgo let ozbiljno peča z jezikoslovjem. Kadar ga pa vse slovnice puste na cedilu, takrat se v dvomljivih slučajih obrne do P. Stanislava Škrabca, slavnega našega jezikoslovca, ki mu je pismenim potom požrtvovalen učitelj. — Tudi glede naše notice „Obiteljski večeri“ v predzadnji številki „U. T.“ se je gospod Leban obrnil do gosp. P. Stanislava Škrabca, zastopajoč mnenje, da je izraz „obiteljski večeri“ dober za nemški „Elternabende“. Obenem se je izjavil, da smatra množ. samostalnik „stariši“ za edino pravilen za nemško besedo „Eltern“. — Na to je veleučeni P. Stanislav poslal gosp. Lebanu sledeči odgovor: Visoko čislani gospod! Rad Vam pritrdim, da je za „Elternabende“ pravilen izraz „roditeljski večeri“, in če hočemo ostati pri tem, kar je v naši knjižni slovenščini že gotovo in sprejeto, moramo reči, da je to res tudi edino pravilen izraz. „Stariški večeri“ izpeljavati iz „nepietetnega stari“, kaker hoče g. J. St., to je nemo-goče! Iz „stari“ bi bil nov pridevnik le „starski“, kar pa ne vem, kaj bi moglo pomeniti, „elterlich“ pač ne! Nov bi bil seveda tudi pridevnik „stariški“, vendar bi se dal etimologično cpraviti. „Star“ ima v stari slovenščini v primerjavni stopnji nom. masc. stárěj, fem. stárějši, gen. masc. stárějša, fem. stárějše itd. V naši slovenščini se ej, ker nenaglasen, nadomešča z i, kaker je n. pr. tudi dat fem. lépi iz lěpěj; torej je pisati pred š v takih primerih za staroslovenski ej vedno i: stariši (= starejši), naj ima to adjektivni ali substantivni pomen, starši ne velja ne v enem ne v drugem. Od komparativnega debela na ejš = iš pa se dajo izpeljavati razne nove besede: starějšina, manjšina, mánjšati, lěpšati itd. Po moji misli bi se dalo torej tudi iz stariši narediti s končnico -ski: stářiški (iz stariški, kaker moški iz možski). In to bi bilo pravzaprav tudi potrebno, ako hočemo za Eltern ohraniti domačo besedo stariši. Morda bi bili mnogi za to, da jo zavržemo ter nadomestimo z „roditelji“. Ali jaz mislim, da bolje storimo, da ne prenapolnimo naše slovenščine z besedami na -itelj in -atelj, ker jih v resnici niti prav izrekovati ne znamo. Kaker kaže prekmurščina in hrvaška kajkavščina, bi se morale pri nas take besede zvrševati na trdi t (= w), prav kaker prijatelj (= prijat'w). Ako pa hočemo na vsak način imeti hrvaško mehko končnico lj, bi morali tudi e pred njim čisto izgovarjati, ne pa kot polglasnik po zgledu primerov kaker mitelj, škratelj itd. torej ne: roditlj, učitlj, pisatlj, kaker se navadno sliši. Po vsem tem bi bil jaz torej vendarle za „stářiške večere“, morda bi se ob enem z novo rečjo dala vpeljati tudi nova beseda. Iz serca Vam želim, da bi se Vam na Vašem novem mestu v lepi Gorenjski v vsakem oziru prav dobro godilo. S prijateljskim pozdravljenjem Vam vedno vdani P. Stanislav Škrabec. 16./I. 1907. — K temu ne prečemo drugega kakor: Roma locuta, causa finita!

Razgled po šolskem svetu.

— **Hrvatje in slovenska poljedelska šola na Spodnjem Štajerskem.** Z Dunaja poročajo, da so bili hrvaški poslanci pri ministru za poljedelstvo ter ga prosili, naj bi delal na to, da bi tudi Hrvatje mogli na slovenski poljedelski šoli na Spodnjem Štajerskem polagati izpite, ker je minister obljubil, da to šolo v kratkem ustanove.